

**Undersøkelse av preinkubator- og
inkubatortjenester i tilknytning til Universitets- og
Høgskolemiljø i Norge**

Tina Bjørnevik Aune
HIST, avd. TØH

Trondheim, februar 2005

Forord

Denne rapporten er laget på oppdrag fra Høgskoleadministrasjonen, eksterntfinansiert virksomhet ved HIST for å undersøke regionale og nasjonale inkubator- og preinkubator-tjenester. Dette skal legge grunnlaget for å vurdere behovet for og anvendelse av en preinkubator for HIST.

Data til rapporten er samlet inn i to runder. Først ved sekundær datainnsamling, hovedsakelig rapporter om inkubator-tjenester og nettsøk, og senere ved noen telefonintervju av inkubatorledere og ansatte ved universitet/høgskoler som arbeider med kommersialisering av forskningsresultater.

Undertegnede har vært ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsen, for rapporten og for alle anbefalinger i den.

Trondheim, februar 2005

Tina Bjørnevik Aune

Sammendrag

”Trondheim er Norges svar på Silicon Valley”. Dette sto i det trendsettende amerikanske IT-tidsskriftet *Wired Magazine* i juliutgaven i 2000¹. Her ble Trondheim, som eneste norske by på listen, rangert som nummer 46 på en liste over verdens ledende IT-byer. Bladet begrunner plasseringen med det gode universitets- og forskningsmiljøet Trondheim har gjennom NTNU og SINTEF, og at tilveksten av nye bedrifter er relativ stor.

For å hjelpe nystartede bedrifter i Trondheim har i første rekke NTNU og SINTEF sammen med flere offentlige etater vært med på å etablere forskningsparker og inkubatorer for å hjelpe nystartede bedrifter til å overleve og utvikle seg. Dette er i tråd med statlig næringspolitikk, som sier at forskning og utvikling (offentlig og privat forskning og samarbeidet mellom forskningsinstitusjoner og næringsliv) er av avgjørende betydning for å få til nyskaping i næringslivet og et velfungerende innovasjonssystem.

I dag er det etablert 14 forskningsparker og omkring 28 inkubatorer i Norge². En av de 14 parkene som er medlemmer av Forskningsparkene i Norge (FIN) ligger i Trondheim, mens tre virksomme inkubatorer ligger i byen. To av inkubatorene har tilknytning til NTNU.

Denne rapporten gir en oversikt over hva norske universitet og høyskoler har av preinkubator og inkubator tjenester for å kunne vurdere behovet for og anvendelsen av en preinkubator ved HIST. Undersøkelsen viser at de fleste universitet og høyskoler i landet har en eller annen tilknytning til et inkubatormiljø, ved at en inkubator er etablert ”på campus” eller tette koblinger til en ekstern inkubator er opprettet. Undersøkelsen viste videre at universitet og høyskoler aktivt kan skape miljø som inspirerer til nyskaping hos studenter og ansatte. I slike miljø vil det også vokse fram nye idéer som ofte ikke ville være mulig andre steder. En preinkubator er et slikt tiltak, hvor idéer kan utprøves og idéhavere får tilegnet seg kunnskap uten å ha egen bedrift.

En teknologihovedstad som Trondheim bør i tillegg til det eksisterende tilbudet ved NTNU ha et tilbud til studenter og ansatte ved byens høyskole for kommersialisering av forskningsresultater. En preinkubator kan gi idéhavere innsikt i hva som kreves i en bedriftsetableringsprosess og mulighet til å undersøke om det er et marked for det aktuelle produktet eller tjenesten. Et samarbeid med byens inkubatorer burde etableres for å gi studenter og ansatte ved HIST et komplett tilbud og for å øke kommersialiseringsgraden ut fra høyskolen.

---

¹ WIRED Magazine (2000) issue 8.07, july, San Francisco

² www.fin.no og www.inkubator.no

Innholdsfortegnelse

Forord Sammendrag

1. Bakgrunn.....	5
2. Hva er en inkubator?.....	5
2.1 Ulike typer inkubatorer	6
3. Hva er en preinkubator?.....	7
4. Inkubatorer i Trondheim	8
5. Hva har norske universiteter og høyskoler av inkubator- og preinkubatortjenester?.....	10
5.1 Oversikt preinkubator- og inkubatortjenester	13
6. Oppsummerende kommentarer	14
7. Anbefalinger for HiST	14
7.1 HIST vs. andre høyskoler	14
7.2 HIST vs. eksisterende Trondheims miljø	15
8. Litteraturliste	16

Vedlegg

1. Bakgrunn

Gressetvold og Tyssen utarbeidet sommeren 2004 en rapport³ som avdekket nyskappingsprosjekter og personer bak disse prosjektene ved HIST. Det ble funnet i overkant av 30 konkrete nyskappingsprosjekter samt en mengde annen forskningsaktivitet ved de syv avdelingene. Som et resultat av denne rapporten ble det foreslått å etablere et inkubatormiljø ved HIST for å kunne tilby rimelige kontorlokaler og infrastruktur til ansatte og studenter som ønsker å jobbe kommersielt med nyskappingsprosjekter.

For å kunne ta en avgjørelse om og hvordan en slik tjeneste bør utformes, ble det bestemt å foreta en kartlegging av eksisterende tilbud i Norge. Denne rapporten forsøker å gi en oversikt over hvilke miljø som fins i landet for preinkubator- og inkubatorvirksomhet. En skisse over de tjenestene som fins ved landets universiteter samt et utvalg høyskoler blir presentert på grunnlag av søk i sekundære kilder, i tillegg til noen intervju. Denne rapporten vil inngå i en større undersøkelse for å vurdere behovet for og anvendelsen av en preinkubator ved HIST.

2. Hva er en inkubator?

Ordet inkubator kommer fra latin og betyr kuvøse, rugekasse eller utklekkingsmaskin⁴. Inkubatorer for bedrifter har eksistert siden tidlig på 1960-tallet, men har spredt seg over hele verden fra begynnelsen av 1980-tallet.

I Stortingsproposisjon nr 1 1999/2000, s. 108, hvor det norske inkubatorprogrammet fremmes, gis denne definisjonen:

"En inkubator er et tilrettelagt miljø hvor kunnskapsbaserte bedrifter under etablering i en startfase gis rådgiving, tilgang til kompetansenettverk og husleie/servicefunksjoner til en kostnad tilpasset bedriftens økonomiske evne."

En Inkubator er altså et utviklingsmiljø for nye bedrifter, med fysisk tilknytning til et fagmiljø hvor det gis en organisert tilgang på kompetanse, erfaring, råd, veiledning og kapital⁵. Inkubatoren inneholder lokaler som leies ut gratis eller rimelig til nyskappingsbedriftene, eller bedrifter under etablering. Tilgang til nettverk med andre bedrifter og andre miljøer er en viktig del av konseptet.

En inkubator skal bistå med å få frem nye forretningsideer og bringe dem frem til lønnsom virksomhet. Inkubatoren skal tilby bistand både i tidlig fase, i utviklingsfase og i oppfølgingsfase. Inkubatorene er ofte etablert med fokus på spesielle bransjer. Noen inkubatorer er for etableringer innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi, andre innenfor matproduksjon, småindustri osv. På denne måten oppstår spennende, utviklende miljøer, med unike nettverk bestående av gründere med noenlunde like utfordringer og problemstillinger.

---

³ Gressetvold, E. og Tyssen, I. (2004) Innovasjon og entreprenørskap ved HIST – Innovasjonsbank og ekstern relasjonsbygging

⁴ CLUE for Windows, elektronisk ordbok

⁵ www.inkubator.no

Selskapet for Industrivekst (SIVA) er av stortingset satt som ansvarlig for å utvikle og drive inkubatorkonseptet i Norge gjennom et eget inkubatorprogram satt i verk i 2000⁶. SIVA har satt opp krav til de inkubatorene som skal etableres med bakgrunn i SIVA. Disse kravene går ut på at inkubatorene skal;

- Være fysisk knyttet til et attraktivt næringsmiljø
- Ha kompetent og dedikert ledelse
- Satse ressursene sine på unge nyskapende bedrifter
- Ha lokalt nettverk
- Ha lokal medfinansiering

Den vanligste måten å tilfredsstill disse kravene på når en har opprettet nye inkubatorer har vært å benytte seg av infrastrukturen og kompetansen hos forskningsparker eller universiteter og høyskoler, slik at en kan benytte seg av allerede etablerte nettverk og infrastruktur.

2.1 Ulike typer inkubatorer

En generell definisjon som ovenfor vil kunne få mange varianter i praksis som følge av ulike målsettinger og lokale forhold. Her er noen eksempler⁷:

- Generell inkubator: Denne vil gjerne være for bedrifter som krever en del kompetanse og som har gode utsikter til lønnsomhet og vekst. Tilhørighet til bestemt arbeidsfelt eller bransje tillegges mindre verdi. En viktig hensikt kan være å samle og synliggjøre et ellers spredt og mindre kraftfullt utviklingsmiljø.
- Omstillingsinkubator: Inkubatoren brukes som et redskap til å skape ny virksomhet i bygg som er blitt tomme etter industriavvikling. Eller som en konsentrert satsing for å utvikle entreprenørskap på ensidige industristeder. Er også brukt i USA for utvikling av "black business" eller minoritetssysselsetting. Samfunnsoppgaven er framtrepende her.
- Temainkubator: Bedriftene i en slik inkubator forutsettes å høre til et eller noen få tema- eller fag/bransjeområder. Dette er en form for klustertenkning som satser på at utvalgte bedrifter har spesiell nytte av samvær, og hvor muligheten til å skape faglig avansert service i inkubatoren er større enn i en generell inkubator.
- Kjøkkeninkubator: Er spesielt tilrettelagt for småskala matproduksjon med time-share kjøkkenanlegg, lager på ulike temperaturnivåer, pakkeanlegg mm. Gir anledning til å prøve ut nye produkter uten egen investering i kostbart produksjonsutstyr – eller for sesongproduksjon. Har ellers vanlige inkubatorjenester (opplæring, veiledning, nettverk). Kan være del av et større inkubatoranlegg.
- Introduksjonsinkubator: Inkubatoren fungerer som et (første) tilholdssted for bedrifter som vil starte opp i et nytt marked. Bedriftene vil gjerne være underbruk av moderbedrift i opprinnelseslandet/stedet. Områder i Norge som ønsker å tiltrekke seg utenlandske bedrifter eller vil oppmuntre innenlandsk akkvisisjon kan vurdere å ha en slik inkubatorfunksjon.
- FoU-inkubator: Inkubatoren er formelt tilknyttet en sterk kompetanseinstitusjon (universitet, høyskole, sykehus, storbedrift) og bruker image, ideer og ressurser fra denne institusjonen i sitt kommersialiseringsarbeid.

---

⁶ St.prp. nr 1 (1999-2000)

⁷ Østlandsforskning, mars/april 2000, Grunnlag for en inkubator – mulighetsanalyse

Virtuell inkubator:	Begrepet kan antyde at noe av servicen ikke er forankret der bedriftene holder til. Eksempelvis kan en ny, liten bedrift være lokalisert i en næringshage med husleiefordeler, samtidig med at den har kontrakt om levering av visse tjenester fra nærmeste kunnskapspark, kanskje delvis over IT-nettet.
Industriinkubator:	En industriinkubator skal bidra til utvikling av innovasjonsmiljøer og kunnskapsintensiv næringsvirksomhet i industriområder med omstillings- og nyskappingsbehov. En industriinkubator skal springe ut av en eksisterende bedrift eller industrimiljø, der målet er å skape knoppskyting fra eksisterende aktivitet. Bedriften skal tilby lokaliteter og må forplikte seg til å sette av kapital, nettverk og personell til rådighet for en periode. ⁸

3. Hva er en preinkubator?

En preinkubator er et kontorfellesskap hvor idéhavere får assistanse og kunnskap om hvordan drive egen bedrift uten at virksomhet er etablert. Preinkubatoren fungerer som et utviklingsmiljø før opphold i inkubator blir aktuelt.

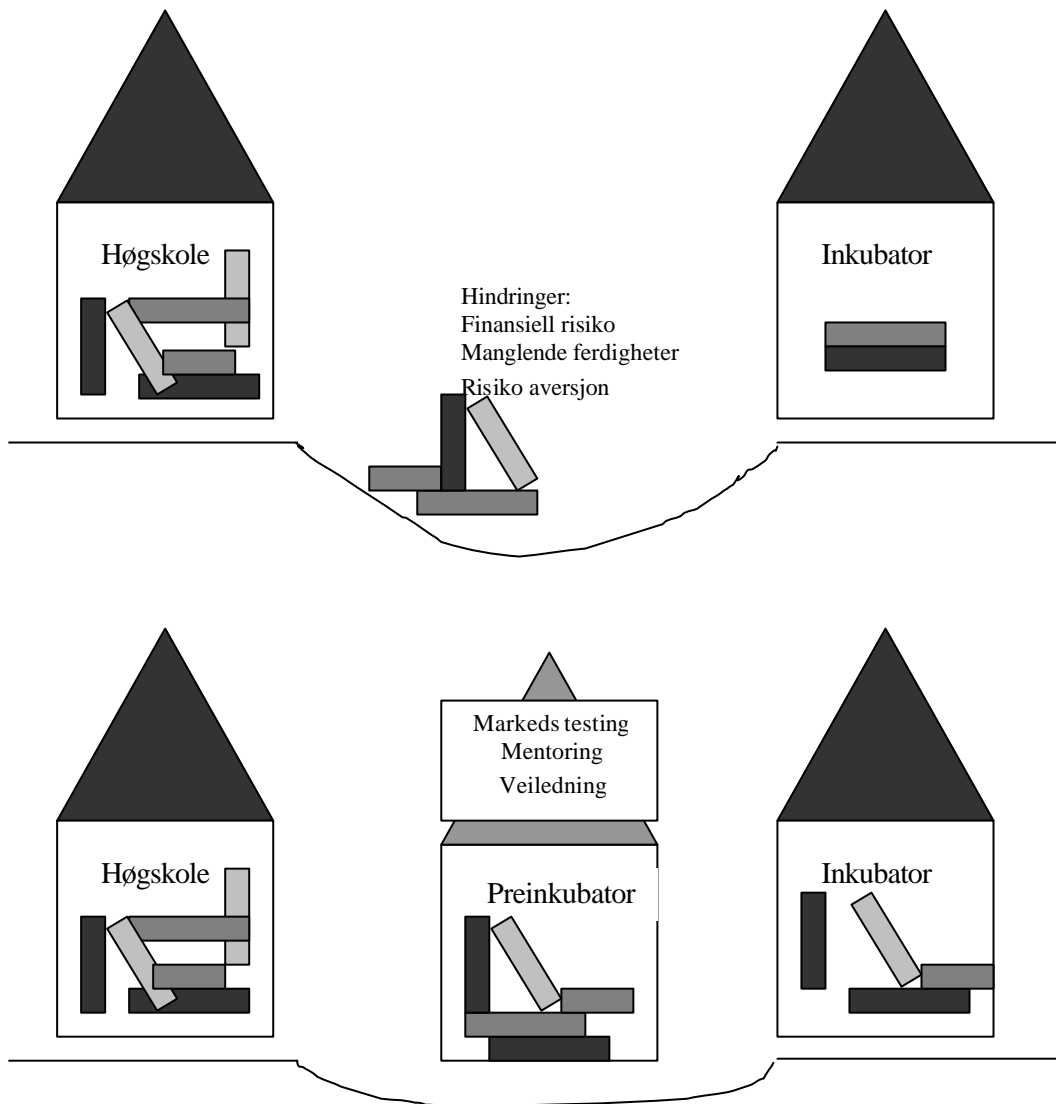
En preinkubator tilbyr lokaler og tjenester for prosjekter i idéfasen. Før bedriften flytter inn i inkubatoren må forretningsideen den bygger på konkretiseres så mye at det er mulig å vurdere om den kan videreutvikles og har et forretningspotensial. En preinkubator kan benyttes i en slik sammenheng. Preinkubatoren gir gründeren assistanse og kunnskap om hvordan å drive en bedrift. Bedrifts idéen kan utprøves og man får tilegnet seg kunnskap uten å ha en egen bedrift. I motsetning til den mer vanlige inkubatoren, skal en preinkubator gi støtte til prosjekter og ikke allerede registrerte virksomheter. Registrering av en virksomhet skjer vanligvis etter en periode med suksess i preinkubatoren, når entreprenøren har fått tilstrekkelig kunnskap, ferdigheter og erfaring til å drive en bedrift på egen hånd.

I løpet av tiden i en preinkubator kartlegger de fremtidige entreprenørene etterspørselen i markedet og bedrifts idéene gjennom salg av pilot produkter og tjenester. Dersom disse markeds testene er positive kan entreprenøren ta virksomheten ut av preinkubatoren og starte egen bedrift. Preinkubatoren tilbyr et godt trenings miljø for potensielle entreprenører og fungerer som en "trener" eller "mentor". Enkelte universiteter og høyskoler tilbyr studenter og ansatte opphold i en preinkubator ved arbeid av for eksempel hovedoppgave. Tiden i preinkubatoren vil gi en indikasjon på om idéen har et potensial og om videre satsning vil være hensiktsmessig.

Figuren på neste side forsøker å illustrere hvordan en preinkubator kan hjelpe gründeren med å unngå fallgruvene i en etableringsprosess mellom forskningsmiljø og inkubator⁹. Ved å ha en "mykere" overgang fra universitet/høgskole til en inkubator via en preinkubator kan studenter og ansatte få testet ut produktideen sin i et trygt miljø med god veiledning før bedrift etableres.

⁸ <http://odin.dep.no/filarkiv/198704/siva2004.doc>

⁹ <http://www.sconetwork.net/download/newsletter/Scone%20newsletter%204.pdf>

4. Inkubatorer i Trondheim

Leiv Eiriksson Inkubator AS, som er et heleid datterselskap av LEN, driver 3 inkubatorer i Trondheim med tematisk fokus tilpasset omgivelsene:

- **Innovasjonssenter Gløshaugen (IG)**

Innovasjonssenter Gløshaugen (IG) startet opp etter at NTNU ønsket å profilere mulighetene for bedriftssatsninger fra forskningen som foregår først og fremst på NTNU Gløshaugen. Inkubatoren har to etasjer i det bygget som kalles Perleporten på Gløshaugen, og ble stiftet i år 2000. IG er landets første on-campus inkubator for næringsutvikling ved NTNU og SINTEF¹⁰. Inkubatoren administreres indirekte av LEN, og har en konsulent/rådgiver som har fast kontor i inkubatoren. Senteret skal stimulere til kunnskapsbasert nyskaping med utgangspunkt i utdanning og forskningsmiljøet i Trondheim, og være et sted der livskraftige forretningsidéer blir til gode bedrifter. Bedrifter som etablerer seg ved Innovasjonssenteret opplever et godt

¹⁰ www.ig.ntnu.no

fysisk, faglig og sosialt miljø. I tillegg får de lett tilgang til gode nettverk, service og kompetanse¹¹.

Innovasjonssenteret tilbyr preinkubator og inkubator for studenter og ansatte ved NTNU og SINTEF. Preinkubatoren har mindre areal enn inkubatoren og er gratis å leie. Preinkubatoren er hovedsakelig et tilbud til studenter hvor de får tilgang til datanettverk og et sted og jobbe. Preinkubatoren er lokalisert i samme bygning som inkubatoren. Tanken er at prosjekter som har et potensial kan få "modnes" i preinkubatoren før bedrift etableres. IG tilbyr altså gode råd under oppstartfasen, tilgang til egen kontor plass, telefon, datanettverk, telefaks, kopiering, møterom, tekniske hjelpemidler, kjøkkenkrok, sosiale møteplasser, gode innkjøpsordninger, profesjonelle tjenesteleverandører samt tilgang til industrielle-, markeds- og finansielle nettverk. I tillegg tilbys gode råd når forretningsplaner og strategier skal utvikles, kontakter skal opprettes, finansiering skal på plass og analyser skal gjøres.

Senteret skal også fungere som møtested mellom næringslivet og forskningsmiljøet, med mulighet for å søke etter og utvikle nye forretningsmuligheter i grenselandet mellom akademia og næringsliv. Senteret blir et forum der studenter, professorer og forskere kan utvikle tverrfaglige idéer til kommersielle konsepter. Studenter og studentorganisasjoner vil ha et naturlig tilholdssted her. Fagmiljø innen innovasjon og entreprenørskap vil ha tilhold i Innovasjonssenteret slik at det også vil pågå undervisning og forskning innenfor disse fagfelt. Virkemiddelapparatet med Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd og investorer vil bli tilbudt plass for å legge aktiviteter til Senteret. På denne måten vil mange viktige aktører være tilstede for å bidra til vellykkede etableringer.

Etablerte bedrifter kan søke om tilhold i inkubatoren til en leie på omtrent kr. 22.000 per år, ikke inkludert kostnader til telefon og IT. Kontorarealene er på rundt 14 m², med noen kontor på 28 m². Bedriftene har mulighet til å sitte i inkubatoren i 2 år, med mulighet til å forlenge oppholdet til 3 år¹². IG ønsker litt jevnlig utskiftninger for også å gi andre muligheten. Gjennom et intervju med inkubatorlederen ble det poengtert at de fysiske kontorlokalene og fasilitetene ved en inkubator ikke er det viktigste, men tilgang til nettverk og rådgiving. I inkubatoren får man testet ut arbeidet med kolleger og man får knyttet kontakter til andre miljø.

- **Leiv Eiriksson Senter Inkubator (LESI)**

Leiv Eiriksson Nyskaping (LEN) er et kommersialiserings- og rådgivningsselskap som ble stiftet i 1998 og som holder hus i Leiv Eiriksson Senter nært tilknyttet det maritime og marine tyngdepunktet for næringsliv i Pirsenteret. LEN eier selv ingenting av selve Leiv Eiriksson Senter, men er inne som framleier til Leiv Eiriksson Senter Inkubator (LESI), som er lokalisert svært nær LENs administrasjon. Inkubatoren ble stiftet i 2001 og den prøver å ha en maritim/marin profil med fokus på høyteknologiske bedrifter¹³. LESI tilbyr mentor- / rådgivningsassistanse basert på bred etableringskompetanse og bedriftserfaring innen strategi, markedsføring, nettverksbygging, økonomistyring, styrearbeide, m.m. LESI tilbyr videre praktiske møblerte kontorer med sentralbord - og dataservertilknytning, posttjeneste, faks,

---

¹¹ Haugan, B-I. (2005) Senterleder Innovasjonssenter Gløshaugen. Telefonintervju 26.januar 2005

¹² Haugan, B-I. (2005) Senterleder Innovasjonssenter Gløshaugen. Telefonintervju 26.januar 2005

¹³ Ekle, R. (2003) Forskningsparker og inkubatorer i en lokal kontekst, Hovedfagsoppgave i statsvitenskap NTNU

sekretær/resepsjonstjeneste, strukturering av adm. tjenester / systemer og andre fellestjenester i inkubatorfellesskapet. Her et etablert nettverk med investorer, styrekandidater, markedskanaler og profesjonelle tjenesteytere. LESI samarbeider tett med Innovasjon Norge for å hjelpe bedriftene i oppstarten. Inkubatoren drives av erfarne rådgivere fra LEN-systemet. I dag er 15 gründerbedrifter etablert i LESI¹⁴.

- **DigiMed Inkubator**

DigiMed Inkubator er et utviklingsmiljø som støtter gründere gjennom deres første fase i oppstarts- og kommersialiseringsprosessen. DigiMed er fra sommeren 2004 inkorporert i Innovasjonssenter Gløshaugen. I realiteten er det derfor kun to inkubatorer per dags dato i Trondheim¹⁵.

Tilbud om opphold i DigiMed Inkubator er rettet mot nyetableringer med høyt kunnskaps- og teknologinivå, som vurderes å ha et stort vekstpotensiale, og som er aktuell for et internasjonalt marked. Inkubatoren har en spisset faglig profil med IT og Helse som stikkord. DigiMed senteret ønsker å skape en kreativ arena og møteplass for forskere fra etablerte institusjoner og gründere med ideer om nyetableringer i skjæringspunktet mellom fagfeltene IT og Helse. Ønsker å skape en arena hvor en får koblet fag og forskning mot markedets behov.

I en *pre-inkubator* kan gründere utvikle din forretningsidé til en konkret forretningsplan med rådgivning fra Leiv Eiriksson Nyskaping sine erfarne rådgivere og støtte fra FORNY-programmet. I en *inkubator* tilbys opphold i inntil 2 år, i den utfordrende oppstartsperioden for en nyetablert bedrift. I et *prosjekt/kontorhotell* tilbys etablerte bedrifter opphold i en spennende kompetansearena innen IT og Helse¹⁶.

5. Hva har norske universiteter og høyskoler av inkubator- og preinkubatortjenester?

- **NTNU**

Har den første "on campus" inkubator ved Innovasjonssenter Gløshaugen. Innovasjonssenteret har også en preinkubatortjeneste (se kapittel 4).

- **Universitetet i Oslo**

Forskningsparken i Oslo er nærmeste nabo til universitetet¹⁷. Driver inkubator- og utleievirksomhet. Over 100 bedrifter, forskningsgrupper og institutter holder til i bygget. Tar typisk inn bedrifter i sen utviklingsfase eller i lansering. Forskningsparken skal bidra til nyskaping, spesielt fra forsknings- og utviklingsmiljøer i Oslo.

Forskningsparken Ideutvikling er et tilbud til forskningsmiljø når de ikke ser noen klar vei til kommersialisering selv. Forskningsparken vil normalt starte sitt arbeid når institusjonen har prioritert prosjektet og ønsker bistand til å utvikle det med større forretningsmessig tyngde og profesjonalitet.

---

¹⁴ www.len.no

¹⁵ Haugan, B-I. (2005) Senterleder Innovasjonssenter Gløshaugen, Telefonintervju 26.januar 2005

¹⁶ www.digimed.no

¹⁷ www.forskningsparken.no

Forskningsparken kan også bistå forskere direkte hvis institusjonen ikke ønsker å viderefordre ideen selv.

- **Universitetet i Bergen**

Forinnova samarbeider tett med UIB¹⁸. De identifiserer lovende prosjekt og finansierer dem på et tidlig stadium. Forinnova arbeider for å bygge en kultur for kommersialisering på bl.a. universitetet. Driver inkubatorvirksomhet.

- **Universitetet i Tromsø**

NorInnova AS¹⁹ er et selskap for kommersialisering av teknologi- og forskningsbaserte forretningsideer. NorInnova driver Inkubator Tromsø som er et virkemiddel for gründere fra forsknings- og utviklingsmiljø og næringsliv i Nord-Norge, gjennom å bistå ved kommersialisering av FoU resultater og andre teknologi og kompetansebaserte innovasjoner med høyt vekstpotensiale. NorInnova er en del av et større FoU- og nyskapingmiljø i Breivika i Tromsø med bl.a. Universitetet i Tromsø og Universitetssykehuset i Nord-Norge.

- **Universitetet for miljø- og biovitenskap**

Bioparken er den kommersielt baserte samarbeidspartneren for Norges største biofaglige forsknings- og utviklingsmiljø i Ås²⁰. Bioparken samarbeider tett med universitetet og tilbyr et målrettet inkubatormiljø for gründere med vilje og evne til å realisere sine gode forretningsideer til nye bedrifter. Bioparken hjelper til med utvikling av forretningsplaner og har en inkubator med billige regnskapstjenester osv.

- **Universitetet i Stavanger**

UIS har en ressursgruppe bestående av faglig ansatte og studenter for å jobbe med nyskaping ved universitetet. Universitetet har ikke en inkubator- eller preinkubator tjeneste ved skolen, men har inngått et samarbeid med Rogaland kunnskapspark og Prekubator for kommersialisering av forskningsresultater²¹. Rogaland kunnskapspark driver en inkubator som tilbyr bistand i tidlig fase og i den videre utviklingen av bedrifter. Inkubatoren skal også bidra i arbeidet med å skaffe kapital til oppstartsbedrifter. Inkubatoren er tilgjengelig for studenter og forskere ved universitetet på lik linje med andre som ønsker å utvikle en idé.

Prekubator, lokalisert i Rogaland kunnskapspark, er et profesjonssenter for forsknings- og kompetansemiljøene i regionen med hensyn til kommersialisering av forskningsbaserte og – relaterte ideer. Prekubator eies bl.a. av Universitetet i Stavanger. Gjennom Prekubator kommersialiserer universitetet sine forskningsresultater. Prekubator har en TTO-rolle for universitetet.

---

¹⁸ www.forinnova.no

¹⁹ www.norinnova.no

²⁰ www.bioparken.no

²¹ Skorge, K. (2005) Underdirektør Universitetet i Stavanger, Telefonintervju 02.02.05

- **Høgskolen i Bergen**

Høgskolen i Bergen har hatt inkubator tjeneste siden 2003. Et senter for nyskaping er i den forbindelse opprettet ved avdeling for ingeniørutdanning²². Dette senteret har startet HIB Inkubator hvor studenter med lovende hovedprosjekt får muligheten til å jobbe sammen og utvikle sine prosjekter til produkter for det kommersielle markedet. I forbindelse med hovedprosjektet får studentene tilgang på en hovedveileder som skal hjelpe dem i den første fasen i en preinkubator. Preinkubatoren har mindre lokaler og er lokalisert tvers over gangen til inkubatoren. I en preinkubator blir de gode prosjektene silt ut og studentene får prøvd ut teknikken. Etter en tid blir lovende prosjekter flyttet over i inkubatoren, hvor de får større kontorlokaler og også tilgang til telefon, fax, data og printer²³. Tilhold i inkubatoren omfatter også gratis utstyr og lokaler, veiledning og kursing i bedriftsetablering. Per i dag er det rom for fire grupper i inkubatoren, med kontor på rundt 10-20m². Inkubatoren skal utvides til 10 grupper, pluss møterom. Hvor lenge de ulike gruppene oppholder seg i inkubatoren varierer, men rundt ½ - 1 år etter hovedprosjektet er vanlig. Inkubatoren er lokalisert i tilknytning til ingeniøravdelingen ved høgskolen og det er flest ingeniørstudenter som sitter i inkubatoren. Intervjuer viste at inkubistene er svært fornøyde med å ha fått muligheten til å sitte i inkubator fra første dag av hovedprosjektet og assistansen med å utvikle dette til et levedyktig prosjekt²⁴.

- **Høgskolen i Molde**

Molde kunnskapspark er navnet på det geografiske området rundt Høgskolen i Molde og Møreforskning Molde og er en samlokalisering av:

- Bedrifter innen områdene logistikk, helsefag, IT og IKT.
- Forsknings- og utdanningsinstitusjoner.
- Andre bedrifter som er beslektet og kan passe inn i miljøet.

Driver inkubator for nyetableringer innen logistikk, helse og IKT/IT²⁵.

- **Høgskolen i Agder**

Fakultet for teknologi er en integrert del av Teknologiparken i Grimstad. Sørlandets Teknologisenter AS i Teknologiparken driver en inkubator. Kristiansand Kunnskapspark²⁶ er under bygging, hvor det skal satses på de fagområdene der næringslivet i Agder har gode muligheter for å lykkes og samtidig der Høgskolen i Agder og Agderforskning er sterke. Dette skal være et møtested mellom høgskole og forskning, kapital og næringsliv og offentlig sektor. En inkubator vil også bli etablert i denne parken. Nybyggene vil stå klare høsten 2005.

- **Høgskolen i Østfold**

Østfold Innovasjon har inkubator ved Høgskolen i Østfold i Sarpsborg hvor man får tilgang til rådgivning, servicetjenester, andres erfaringer og et omfattende nettverk som er viktig i en kritisk startfase²⁷.

---

²² www.hib.no

²³ Torset, A. (sitter i inkubator ved HIB) Telefonintervju 24.01.2005

²⁴ Torset, A. (sitter i inkubator ved HIB) Telefonintervju 24.01.2005

²⁵ www.mkp.no

²⁶ www.kkp.no

²⁷ www.hiof.no

- **Høgskolen i Buskerud**

Et prosjekt for å etablere en kunnskapspark på Høgskolen i Buskerud avdeling Kongsberg er i gang (DRIV). DRIV skal bidra til kommersialisering av idéer med høyt kunnskaps- og/eller teknologinivå, samt å utvikle disse til lønnsomme og konkurransedyktige bedrifter.

DRIV tilbyr inkubator- og innovasjonstjenester, inklusive kontorlokaler med faks, sentralbord etc., samt lokaler for produksjon av prototyper og småskalaproduksjon. DRIVs målgruppe er gründere og oppfinnere som ønsker å utvikle en idé eller starte eget firma, små og mellomstore bedrifter, ungdomsbedrifter i videregående skole og studentbedrifter.

DRIV har knyttet til seg studenter som jobber med prosjektoppgaver i bedriftene som er lokalisert i kunnskapsparken. Dette er positivt for studentene, som får mulighet til å omsette teori til praksis, og for bedriftene som får "skreddersydd" gratis hjelp fra studenter med veileder. Samarbeidet er også svært gunstig for høgskolen som på denne måten får koplet kunnskapsproduksjonen opp mot det regionale næringslivet. Inkubatoren stiller også et lokale og verkstedet/brukersenteret sitt til disposisjon for studentene. Ved å være til stede i inkubatoren har studentene de beste muligheter til å knytte nettverk lokalt, men også utenfor regionen, som de kan dra nytte av etter studietiden²⁸.

5.1 Oversikt preinkubator- og inkubatortjenester

Tabellen under gir en oversikt over typiske tjenester som tilbys i preinkubator og inkubator ved et utvalg statlige høgskoler i Norge og tilbudene i Trondheim.

	Preinkubatortjenester	Inkubatortjenester
	Gratis kontorlokaler. Veiledning til prosjekter. Tilgang på kompetanse og mentoring. Oppkobling til datanettverk.	Rimelige kontorlokaler. Råd til registrerte bedrifter. Tilgang på kompetanse, erfaring og mentoring. Telefon, datanettverk, fax, kopiering, printer, møterom, tekniske hjelpemidler. Tilgang til industrielle-, markeds- og finansielle nettverk.
Høgskolen i Bergen	X	X
Høgskolen i Molde		X
Høgskolen i Agder		X
Høgskolen i Østfold		X
Høgskolen i Buskerud	X	X
Trondheim:		
IG	X	X
LESI		X
DigiMed	X	X

²⁸ <http://driv.hibu.no/>

6. Oppsummerende kommentarer

Denne kartleggingen viser at de fleste universitet og høyskoler har kontakter med inkubatorer i regionen som tar seg av alle tjenestene knyttet til dette. Enkelte universitet og høyskoler, eks. NTNU og Høgskolen i Bergen, har egne inkubatorer på campus. Preinkubator-tjenester er derimot mindre utbredt. Begrepet preinkubator er lite brukt og det kan være to årsaker til dette. Universitetene og høyskolene tilbyr ikke preinkubator-tjenester og tar sine forskningsresultater direkte inn i inkubator, eller preinkubator og inkubator begrepene brukes om hverandre.

De universitetene og høyskolene som har inkubator eller preinkubator tilknyttet campus, virker å være veldig fornøyde med en slik ordning. En felles kontorplass for studenter som jobber med hovedprosjekt eller forskere som har en god idé skaper oppmerksomhet rundt nyskaping og de mulighetene som fins for å etablere egen virksomhet. Selv om ikke alle universitetene og høyskolene som var med i undersøkelsen jobber like aktivt med kommersialisering av forskningsresultater, er alle opptatt av å ha et tilbud til studenter og ansatte ved skolen eller gjennom et samarbeid til en regional forsknings- / kunnskapspark.

7. Anbefalinger for HiST

Kartlegging av forsknings- og nyskappingsaktiviteten ved HIST samt oppbygging av innovasjonsbanken var viktige første steg for å øke nyskappingsaktiviteten og kommersialiseringsgraden ut fra høyskolen. Denne rapporten hvor miljøene ved norske universitet og høyskoler har blitt kartlagt viser at de fleste har et sterkt fokus på å gi studenter og ansatte et tilbud for å øke nyskapingen ved skolene. Etter å ha gjort denne kartleggingen kan noen anbefalinger for HIST gjøres.

7.1 HIST vs. andre høyskoler

Kartleggingen av arbeidet med nyskaping og kommersialisering ved et utvalg av norske universitet og høyskoler viser at alle har en eller annen tilknytning til preinkubator- eller inkubatorvirksomhet. Som et eksempel kan avdeling for ingeniørutdanning ved høyskolen i Bergen trekkes frem, hvor studenter med lovende hovedprosjekt får mulighet til å jobbe sammen og utvikle sine prosjekter til produkter for det kommersielle markedet. Denne satsningen har gitt lovende resultater i form av engasjerte elever og noen bedriftsetableringer.

HIST er den nest største høyskolen i landet med landets største ingeniørstudie. Dette er indikasjoner på at en preinkubator/inkubator tjeneste også vil være viktig her, for å stimulere studenter og ansatte til nyskaping og vise hvilke muligheter som fins for bedriftsetablering.

Mälardalens högskola i Västerås i Sverige, er en suksesshistorie om en preinkubator som også har utviklet seg til å bli en inkubator. Høgskolen har etablert et senter, *Idélab*, som skal fange, stimulere og drive frem idéer hos studenter, lærere og forskere²⁹. Idélab består av en "lab" som skal inspirere og generere bedriftsidéer.

---

²⁹ <http://www.mdh.se/idealab/>

Denne "laben" driver forelesninger om entreprenørskap, idékonkurranser og har en preinkubator eller "kreative kroker" som det kalles. Målet med *Idélab* er å vise studentene ved høgskolen at det fins et alternativ til det tradisjonelle arbeidsmarkedet og mulighetene til å gjøre noe med de idéene og kreativiteten som de selv besitter. For å stimulere studenter, lærere og forskere til å komme med innovasjoner, holder *Idélab* ulike idégenererende aktiviteter. De som er interessert får tilbud om kostnadsfri hjelp under hele oppstarten og utviklingsprosessen, og høgskolen sørger for at idéhaverne får den støtte de behøver fra idéens unnfangelse til den står på egne ben. Idéhaverne har tilgang på en preinkubator-tjeneste og muligheter for å sitte i inkubator hvor man får støtte gjennom utviklingen av forretningsidé og bedrift.

Det tilbudet som Mälardalens högskola har opprettet, kan være et godt utgangspunkt for HIST med tanke på etablering av en preinkubator. En preinkubator som kan fungere som en kreativ, uformell møteplass for studenter og ansatte ved høgskolen vil kunne stimulere til tanker og idéer som ellers aldri ville sett dagens lys.

7.2 HIST vs. eksisterende Trondheims miljø

Riktignok fins det allerede etablerte inkubator miljø i Trondheim, hvor bedrifter kan få veiledning og tilgang til lokaler og nettverk. Disse miljøene er imidlertid rettet mot mer etablerte idéhavere som har kommet litt lenger i kommersialiseringsprosessen. Det blir også ofte fokusert på sivilingeniør studiene ved NTNU når det snakkes om forskningsresultater og bedriftsetablering. Det synes derfor som at et eget miljø som kan stimulere til økt kommersialiseringsgrad også bør etableres ved HIST. Trondheim, som er kjent som landets teknologihovedstad med mange små teknologibedrifter, bør kunne ha et tilbud til studenter og ansatte ved regionens høgskole i tillegg til det allerede etablerte tilbudet ved NTNU. HIST kan utnytte den kompetansen som allerede fins i byen og forhandle med andre inkubatorer for samarbeid om kommersialisering av forskningsresultater fra høgskolemiljøet.

En mulig løsning er at HIST oppretter en preinkubator for studenter og ansatte hvor leie av lokaler er gratis og tilgang til annen infrastruktur er rimelig. En preinkubator tilknyttet HIST kan vise seg å bli en god kilde til nye idéer og kan være med på å gjøre veien fra idé til kommersialisering kortere. Inkubatorene i Trondheim satser først og fremst på prosjekter med stort potensial. Et preinkubatormiljø ved HIST kan gi studenter og ansatte som kanskje ikke har kommet så langt i prosessen en mulighet til å bearbeide idéer og la de modne før en eventuell plass i inkubator blir aktuelt. Før bedriften flytter inn i inkubator må forretningsidéen den bygger på konkretiseres så mye at det er mulig å vurdere om den kan videreutvikles og har et forretningspotensial. En preinkubator kan ha en slik funksjon. Preinkubatoren vil være et kontorfellesskap for studenter og ansatte som ønsker å etablere egen virksomhet. Grupper av studenter og ansatte i en preinkubator vil utgjøre et kreativt miljø som vil virke inspirerende og forsterke innsatsen hos de enkelte gruppene. I slike miljø vil det også vokse fram nye idéer som ofte ikke ville være mulig andre steder. Denne undersøkelsen viser imidlertid at den aller viktigste faktoren for å lykkes med prosjekt i en preinkubator ikke nødvendigvis er kontorlokalene og fasilitetene, men tilgang til nettverk og rådgivning. Dette er et viktig poeng for HIST dersom opprettelse av en preinkubator blir aktuelt. Selv om tilgang til et sted å oppholde seg også er nødvendig, er det tjenestene knyttet til en preinkubator som sørger for å gjøre prosjektene levedyktige.

8. Litteraturliste

Ekle, R. (2003) Forskningsparker og inkubatorer i en lokal kontekst, Hovedfagsoppgave i statsvitenskap NTNU

Gressetvold, G. og Tyssen, I. (2004) Innovasjon og entreprenørskap ved HIST – Innovasjonsbank og ekstern relasjonsbygging

Haugan, B-I. (2005) Senterleder Innovasjonssenter Gløshaugen, Telefonintervju 26.januar 2005

Jørgenrud, A., Lunde, A. og Christensen, G.M. (2003) Hvordan stimulerer inkubatorer til nyskaping? Diplomoppgave ved Handelshøyskolen BI

Kaltenborn, O. (2000) Inkubator – treningscenter eller varmestue for nye bedrifter?, Østlandsforskning

Skorge, K. (2005) Underdirektør Universitetet i Stavanger, Telefonintervju 02.02.05

Stortingsproposisjon nr. 1 1999/2000

Torset, A. (2005) (sitter i inkubator ved Høgskolen i Bergen) Telefonintervju 24.01.2005

WIRED Magazine (2000) issue 8.07, july, San Francisco

Østlandsforskning (2000) Grunnlag for en inkubator – mulighetsanalyse, mars/april

Nettsider:

<http://www.sconetwork.net/download/newsletter/Scone%20newsletter%204.pdf>

<http://www.inkubator.no>

<http://www.len.no>

<http://www.digimed.no>

<http://www.forskningsparken.no>

<http://www.forinnova.no>

<http://www.norinnova.no>

<http://www.bioparken.no>

<http://www.hib.no>

<http://www.mkp.no>

<http://www.hiof.no>

<http://www.driv.hibu.no>

<http://www.ig.ntnu.no>

<http://www.mdh.se/idelab/>

<http://www.fin.no>

<http://odin.dep.no/filarkiv/198704/siva2004.doc>

Vedlegg 1

Intervjuguide (høgskoler / universitet)

Navn:

Skole:

- Hvordan håndterer dere arbeidet med nyskaping og kommersialisering av forskningsresultater?

- Har dere opprettet en preinkubator- / inkubator tjeneste ved skolen?

- Hvis ja, hvordan fungerer den? Hvor lenge har dere hatt den?

- Hvor er den lokalisert? På campus?

- Tror du forskerne får det nødvendige "dyttet" ved å være lokalisert på campus?

- Areal? Antall kontorer?

- Hvor blir det av idéhaverne etter opphold i preinkubator/inkubator?

- Eventuelle andre kommentarer

Vedlegg 2

Intervjuguide (inkubatorledere i Trondheim)

- Hvordan fungerer inkubatoren?
- Tilbyr dere preinkubator tjeneste?
- Hvem er dette tilbudet for?
- Areal?
- Hvor mange grupper / bedrifter?
- Hvor lenge sitter bedriftene i inkubator?
- Hvilke behov mener du at en preinkubator skal tilfredsstillere?
- Eventuelle andre kommentarer